

# WIE BEN IK?

## **We zijn niet wie we denken te zijn**

Deze gehele wereld, inclusief mijn onwetendheid, kennis, herinneringen, emoties, fysieke lichaam, de fysieke wereld, andere mensen, en wat ik ook maar tegenkom, wordt door mij gekend. Wat door mij gekend wordt, kan geen deel van mij zijn. Dat betekent dat ik mijn lichaam niet als mijzelf kan beschouwen. Het lichaam, de geest en al zijn grillen worden door mij gekend. Ik kan niet eens zeggen dat ik onwetend ben, want die onwetendheid wordt door mij gekend. De betekenis van het woord 'ik' is volkomen anders dan men denkt.

Je associëren met iets is één ding, maar jezelf aanzien voor dat ding is iets heel anders. Stel dat je iemand hebt leren kennen die een wandelstok bij zich droeg. Wanneer je die persoon opnieuw ontmoet, heeft hij hem niet bij zich. Denk je dan dat het iemand anders is? Maakt die wandelstok deel uit van de persoon die je hebt leren kennen? De wandelstok was maar een tijdelijk toevoegsel. Op het moment dat je hem leerde kennen, was je ook in staat om de persoon zonder stok te herkennen.

Zelfs iemands haardracht zien we niet als een deel van de persoon, want morgen kan het haar heel anders zitten. Iemands kleding en haardracht zijn niet de persoon. Zo ook betekent je innige verbinding met het lichaam, die te verklaren is, niet dat het lichaam jou is. Jij bent degene door wie dit lichaam wordt gekend.

*Dit artikel is een fragment uit het boek 'You are the whole' van Swami Dayananda.*

## **Er bestaan maar twee dingen in deze wereld**

Er bestaan maar twee dingen in deze wereld: het zelfevidente zelf en dat wat door het zelf gekend wordt. Er bestaat geen derde ding. Het lichaam, de geest en zintuigen worden gekend door het zelf, en zijn niet zelfevident. Het zelf is zelfevident. Als er een hemel bestaat, dan is die niet zelfevident. Hij zal evident worden voor het zelf.

Het zelf is uniek. Al het andere is anders dan het zelf. Daarom zie je in de taal dat er geen tweede persoon te vinden is voor het woord 'ik'. Er is maar één ik, het zelf. Het persoonlijk voornaamwoord 'jij' kun je voor alle mensen gebruiken. 'Hij' en 'zij' kun je voor iedereen gebruiken. En de woorden 'het', 'dit' en 'dat' voor alle objecten. Maar het woord 'ik' kun je maar op één plek gebruiken, en dat is de betekenis van het woord 'jij'. Als ik zeg: 'jij bent', dan bedoel ik enkel die 'jij'. Dit is de 'jij' van Vedanta. Dat is het ik.

Er is maar één ik. Er is geen tweede ik en het unieke van deze ik is dat het zelfonthullend en zelfevident is. Laten we eens op een andere manier naar dezelfde situatie kijken.  
Bewustzijn is

Wanneer je zegt dat de Swami er is, dan is de Swami een object van jouw kennis. Om een ander woord dan 'kennis' te gebruiken, zeg ik dat de Swami een object van je bewustzijn is. Als je zegt dat je lichaam er is, dan betekent dit dat er lichaamsbewustzijn is. Als je zegt dat er honger is, dan is er hongerbewustzijn. Als er een bepaalde gedachte is; gedachtebewustzijn is. Als er een herinnering is; herinneringsbewustzijn is. Als er ruimte is; ruimtebewustzijn is. Als er tijd is; tijdsbewustzijn is. Van wat je ook zegt dat het er is; het bewustzijn daarvan is.

Stel dat je zegt dat iets er niet is, dan is er 'is niet'-bewustzijn. De afwezigheid van een vierkante cirkel is. Het is niet slechts de afwezigheid voor dit moment, maar het is een eeuwige afwezigheid.

---

Als je weet wat een cirkel en wat een vierkant is, dan is een vierkante cirkel een onmogelijke combinatie. Het bestaat niet. Dat een vierkante cirkel niet bestaat is een stukje kennis. Dus bewustzijn van 'de eeuwige afwezigheid van een vierkante cirkel' is. Het 'afwezige object'-bewustzijn is.

Is er een moment of situatie waarbij bewustzijn afwezig is? Je zou kunnen zeggen: ja Swamiji, als ik wakker ben dan is er natuurlijk altijd 'bewustzijn is' samen met het een of ander. 'Bewustzijn is' is blijvend. Het gaat samen met een pot, met een boom, met alles; steeds is er 'bewustzijn is'. Boombewustzijn is, potbewustzijn is, 'de afwezigheid van regen'-bewustzijn is, bewustzijn van alles is, wanneer we wakker zijn.

In de droom is het net zo. Droomobject-bewustzijn is. En in diepe slaap? Waarom zeggen we niet dat bewustzijn dan volledig afwezig is? Als er totale afwezigheid van bewustzijn in diepe slaap zou zijn, hoe zou je dan achteraf kunnen zeggen: 'Ik heb goed geslapen.' Hoe kun je dat weten? Omdat bewustzijn is. Er zijn geen objecten in diepe slaap, maar bewustzijn is, ik ben. Dat is geen kleinigheid. Er is geen andere 'ik'. Als je zegt: 'Ik ben', dan bedoel je: *ik*, bewustzijn, *ben*, is.

Als er tijd is; tijdbewustzijn is. Als tijd oplost, zoals in diepe slaap; bewustzijn is. Wat betekent dit? Er is geen tijd zonder dat bewustzijn aanwezig is. Probeer maar eens aan tijd te denken zonder je ervan bewust te zijn. Of probeer aan een willekeurig object buiten bewustzijn te denken, een micro-object zoals een deeltje, of een macro-object, zoals een sinaasappel. Je kunt niet aan een object denken zonder bewustzijn, zoals je ook niet aan een gouden ketting kunt denken zonder goud. 'Bewustzijn is' is geen kleinigheid.

### **Satyam en mithyā**

Kun je aan een hemd denken zonder de stof? Kun je aan een kamer denken zonder muren? Een muur is geen kamer. Wat is dan een kamer? Wat is een hemd? Het is een heel eigenaardige relatie.

---

Ik kan de ketting niet afdoen als niet-bestaand. Maar ik kan ook niet zeggen dat hij bestaat, want hij bestaat niet op zichzelf. De ketting is afhankelijk van het goud. Daarom ben ik genoodzaakt om twee woorden te gebruiken wanneer ik spreek over de werkelijkheid van dingen. Als ik het woord *satyam*, *sat* (dat wat werkelijk is) gebruik voor het goud, dan heb ik voor de ketting een ander woord nodig, dat past bij mijn begrip van zijn werkelijkheid. 'Werkelijk' en 'onwerkelijk' zijn woorden die ons begrip van de werkelijkheid duidelijk maken.

Afhankelijk van ons begrip zien we iets als werkelijk. Wat je ook als werkelijk ziet, iemand anders zal zeggen dat het onwerkelijk is, omdat hij er anders tegenaan kijkt. Stel dat je zegt dat de ketting werkelijk is, dan zal ik zeggen dat hij niet werkelijk is. Ik gebruik het woord 'werkelijk' (*satyam*) voor het goud. Als het goud werkelijk is, dan heeft de ketting geen onafhankelijke werkelijkheid. Ketting *is*; goud *is*. De werkwoorden 'is', 'bent' en 'ben' zijn allemaal vormen van 'zijn', en hebben geen betrekking op een handeling.

Als je zegt dat de ketting is, dan hoort de 'is' bij het goud. De ketting heeft geen bestaan. Maar toch heeft hij een zeker nut. We gebruiken hier het woord *mithyā* voor. In feite is goud ook *mithyā*; het bestaat enkel uit atomen. Het is een object waar je je gewaar van bent. Alleen in het voorbeeld noemen we goud *satyam*.

Met *mithyā* bedoel ik niet illusie of waanvoorstelling. Deze Nederlandse woorden hebben hun eigen betekenis. Je draagt geen illusoïr hemd, ook al bestaat het hemd niet los van de stof. Je draagt een hemd dat je lichaam bedekt. De stof is *satyam*; het hemd is *mithyā*. Verkeerd begrip van het woord *mithyā* veroorzaakt veel problemen.

### **Bewustzijn heeft geen locatie**

We kunnen niet iets bedenken dat buiten bewustzijn bestaat, zoals we ook niet aan een gouden ketting kunnen denken los van de substantie goud. De gehele *jagat* (wereld) wordt door ons gekend. Het is een object van bewustzijn. De wereld is betekent wereld-bewustzijn *is*.

---

Bewustzijn bestaat en is zelfonthullend. Bewustzijn is voor zijn bestaan nergens van afhankelijk en is in elke situatie aanwezig.

Ruimte *is*, ruimte-bewustzijn *is*. Als ruimte onmetelijk groot is en niet losstaat van bewustzijn, dan heeft bewustzijn geen locatie. Alle locaties bestaan in ruimte en ruimte zelf is gelokaliseerd in bewustzijn, zoals de ketting gelokaliseerd is in goud. Dit is een bijzonder soort 'locatie'.

Als ik zeg: "De pot is gelokaliseerd in klei", dan hoef je niet op zoek te gaan naar de pot. Het idee van 'locatie' is *mithyā*. Locatie betekent hier 'bestaan'. De pot is *mithyā* en heeft zijn bestaan in klei.

Ruimte heeft haar bestaan in bewustzijn. Dat betekent dat bewustzijn geen vorm of eigenschap heeft. Het is iets dat zowel in ruimte als in tijd onbegrensd is. En dit onbegrensde bewustzijn blijkt jij te zijn.

### **Bewustzijn is altijd aanwezig**

Wanneer we het woord 'bewustzijn' gebruiken, moet dit niet opgevat worden als een derde persoon. Wanneer ik zeg dat bewustzijn onbegrensd is, dan krijg ik regelmatig de vraag: 'Swamiji, ik weet dat bewustzijn onbegrensd is, maar hoe kom ik tot realisatie daarvan?' Het woord 'realisatie' wordt gebruikt als een vervanging van 'kennis'. Er worden maar twee dingen gerealiseerd: je realiseert je dat je je vergist hebt, en je realiseert rente op geïnvesteerd kapitaal. Meer realiseer je niet. We hebben hier een ander woord nodig. 'Ik weet het, maar ik wil het realiseren' betekent dat je nog iets moet gaan begrijpen.

Deze 'ik' is bewustzijn, dat onbegrensd is. Ik, bewustzijn, ben niet begrensd in ruimte of in tijd. Bewustzijn is niet tegengesteld aan de wereld. Als ik dit ben, dan ben ik dit altijd. Het is niet zo dat het verdraaide ding ineens tevoorschijn komt! Het enige wat me ervan kan weerhouden is het niet begrijpen van wat er wordt gezegd.

Deze ‘bewustzijn is’ is niet een derde persoon. Het is de persoon zelf, de eerste persoon. Als dat zo is, dan is alles wat ik tegenkom *mithyā*. Beginnend met mijn onwetendheid; die is *mithyā*. Onwetendheid *is*, want onwetendheid-bewustzijn *is*. Onwetendheid is *mithyā*. Een emotie is, omdat emotie-bewustzijn *is*. Een emotie is ook *mithyā*. Het is allemaal *mithyā*. Daarom is deze ‘bewustzijn is’ altijd aanwezig in elke situatie, net zoals goud aanwezig is in elke gouden ketting.

De wereld is niet tegengesteld aan bewustzijn, net zoals de pot niet tegengesteld is aan klei. Stel dat de pot te horen kreeg dat hij klei was. Hij had zijn eigen twijfels en problemen en zei: ‘Ik ben een Indiase pot die hier in een Amerikaanse *gurukulam* onder een tafel eindigde, waar ik nooit enig daglicht zie. Ik heb geen leven en ik ben zo verdrietig. In India zou ik tenminste nog ergens buiten zitten. Waarom ben ik hier terechtgekomen? Hier ben ik nutteloos.’

Toen zei ik tegen de pot: ‘Hé, je bent klei. Je komt voort uit klei, je wordt ondersteund door klei en je keert terug in klei. Je was klei, je bent klei en zult altijd klei zijn.’ Ik liet de pot begrijpen dat het mogelijk was dat hij klei was. Uiteindelijk zei de pot: ‘Ik geloof je.’ Dit is geen kwestie van geloof, het is een kwestie van begrip. Ga niet iets wat je moet begrijpen geloven, en probeer niet iets wat je enkel kunt geloven te begrijpen.

Je komt pas uit bij Vedānta wanneer je van alles hebt geprobeerd te *worden*. Je wilde ingenieur worden; je wilde een getrouwde man of vrouw worden, je wilde vader worden, je wilde moeder worden. Je wilde *worden*. Daarna pas kom je uit bij Vedānta. En zelfs dan zeg je: ‘Ik wil onbegrensd bewustzijn worden.’ Als er iets is wat je niet wordt, dan is het wel onbegrensd bewustzijn, want dat is wat je al bent (*tvam asi*). Jij bent onbegrensd (*pūrṇam tvam asi*). Het is zo wonderlijk!

### **We zijn dol op slapen**

Het is deze *pūrṇam* (onbegrensdheid/volheid) die je ervaart in diepe slaap. Daarom hechten we zoveel waarde aan onze slaap.

---

Zolang we maar goed slapen, dan hebben we niets te klagen. Voordat we gaan slapen, zorgen we er altijd voor dat alles piekfijn in orde is. Sommige mensen kunnen niet goed slapen als het pikkedonker is. Zij willen een klein beetje licht in de kamer. Maar het mag niet te licht worden, dat is ook weer een probleem. Het licht moet de juiste sterkte hebben en het kussen de juiste hoogte, dan kunnen we gaan slapen.

Waarom al die voorbereiding? Omdat we van iets fijns gaan genieten. We zijn dol op slaap. 's Ochtends staan we met tegenzin op. Geen enkele morgen is een "goedemorgen", want het begint met een conflict: zal ik opstaan of nog niet? Deze worsteling komt iedere dag terug. Om de thee te gehoorzamen (niet eens de thee zelf, maar de temperatuur van de thee, omdat we te horen krijgen dat de thee koud wordt) staan we op. Wat een leven!

Dat eiland van slaap, dat we met zoveel enthousiasme binnengaan en we met zoveel tegenzin verlaten, moet wel een plezierig eiland zijn. We komen helemaal niets tegen. Het lijkt niet op de Bahama's, de Caribische eilanden of Hawaï. Er is geen enkel object. Toch gaat er naar slaap zoveel aantrekkingskracht uit, omdat er vrijheid is van alle beperkingen. Dezelfde vrijheid van beperkingen ervaren we in een moment van geluk.

Als we naar de sterren kijken, zijn we gelukkig. Wanneer we gelukkig zijn, is dit onbegrensde bewustzijn aanwezig, het *is* altijd. Door vreemde manieren van denken, krijgen we het voor elkaar om ongelukkig te worden, wat een wonder is. Gelukkig zijn is geen wonder, want het is mijzelf. Ook al is dit de waarheid, toch krijgt iemand het voor elkaar om anders te zijn. Dat is het wonder. Het komt door een gebrek aan begrip. Dat is alles wat we kunnen zeggen.

### **'Ik ben gebonden' is een idee**

Het is geen kwestie van nog meer worden. We zijn al zo veel geworden in ons leven. Volgens de Vedische geschriften heeft ieder individu (*jīva*) geen begin. 'Geen begin' betekent dat we verschillende levens hebben gehad.

---

Het zou interessant zijn als we al onze levens konden navertellen. Iedere *jīva* heeft haast iedere levensvorm wel meegemaakt. Ons gehele leven is niets dan worden. En nu wil ik vrij worden, maar Vedānta onderwijst dat ik al vrij ben. Ik moet alleen vrij worden van het idee dat ik gebonden ben. Het is een idee, niet de waarheid.

Elke gedachte is *mithyā*. 'Ik weet dat mijn gedachten *mithyā* zijn, maar hoe kom ik van deze *mithyā*-gedachten af?' Toen ik de pot vertelde: 'O pot, je bent *mithyā* en klei is *satyam*', gebeurde hetzelfde. De pot zei: 'Dat begrijp ik wel, maar hoe geef ik deze *mithyā* op?' Dit betekent dat de pot nog niet helemaal heeft begrepen dat *mithyā* niet opgegeven hoeft te worden. Waarom niet? Omdat het niet werkelijk bestaat. Het is iets om te begrijpen. De *mithyā*-pot is, omdat de klei is.

Denk aan een pot; de potgedachte is. De gehele gedachte is bewustzijn, zoals de gehele golf water is. Tegen de golf wordt gezegd: 'Je bent water', en de golf zegt: 'Oké, maar hoe word ik dan water?' 'Hé, je bent water; golf is *mithyā*.' 'Maar hoe geef ik *mithyā* dan op?' Alles wat ik zeg, wordt omgedoopt tot een proces. Zo is de menselijke geest.

Er is niet één stukje van de golf dat niet water is. (De voorbeelden water-golf, klei-pot en goud-ketting zijn fraai omdat dit geen samengestelde dingen zijn.) De gehele golf is niets dan water. Zij komt voort uit water, heeft haar bestaan in water, en als de golf verdwijnt, blijft water over. Als de golf wist 'ik ben enkel water', zou ze kunnen genieten van haar leven als golf, omdat zij niet enkel een golf, maar ook de oceaan is. De gehele oceaan is enkel water.

### **De oceaan is water**

De volksstammen in het Himalaya-gebergte verlangen ernaar de oceaan te zien, zoals de mensen in Zuid-India de sneeuw willen zien. Voor de mensen uit de bergen is het een heel avontuur om de zee te gaan zien. Er was eens een man die vanuit zijn geboortestreek in de Himalaya naar Bombay afreisde. Op het treinstation werd hij opgehaald door zijn broer, die hem rechtstreeks naar de oceaan bracht.

---

‘Ga jij maar de oceaan bekijken, dan kom ik je over een uur weer ophalen.’ Na een uur kwam hij terug en zag hoe zijn broer het strand op en afliep, boos en uitgeput. Hij vroeg hem: ‘Heb je genoeg van de oceaan gezien?’ De broer uit de Himalaya zei: ‘Waar is die oceaan dan? Dit is alleen maar water. Dat ken ik al. Ik wil de oceaan zien.’

Hij wil de oceaan zien, maar de oceaan is water. De oceaan is niets dan water, en de golf is ook niets dan water. Voeg oceaan toe aan water en je hebt water. Voeg golf toe aan water en je hebt water. Neem het idee van oceaan weg van water en het is nog steeds water. Zoals wij water begrijpen zit daar geen ‘oceaan-heid’ of ‘golf-heid’ in. Water is puur H<sub>2</sub>O: twee waterstofatomen en een zuurstofatoom. Drie woorden.

Hetzelfde geldt voor bewustzijn. Bewustzijn is *cit*, bewustzijn is *sat* en bewustzijn is onbegrensd *ānanda*. Drie woorden, maar het is allemaal één. Bewustzijn is *sat-cit-ānanda*. Wat is *sat-cit-ānanda*? Het is ik. Als je zegt: ‘ik ben’, dan is die ‘ik’ *cit*, bewustzijn en ‘ben’ is *sat*, bestaan. En ik ben onbegrensd *ānanda*, precies wat ik wil zijn. Geen enkele toevoeging of vermindering heeft ook maar iets te betekenen. Voeg de wereld toe; *sat-cit-ānanda*. Neem de wereld weg; *sat-cit-ānanda*.

*Swami Dayananda Saraswati*  
*Arsha Vidya*

[www.advaita.nl](http://www.advaita.nl)